

Ἴσοκράτης, Κατὰ Λοχίτου 18-21

Ἡ ἰσονομία των πολιτῶν ἐγγύηση τῆς δημοκρατίας

Ὁ λόγος τοῦ Ἴσοκράτη (436-338 π.Χ.) *Κατὰ Λοχίτου* ἀναφέρεται στὴν κακοποίηση ἀπὸ τοῦ Λοχίτη, ποῦ ἦταν μέλος τῆς ἀριστοκρατίας, ἐνὸς Ἀθηναίου πολίτη ποῦ ἀνήκε σὲ κατώτερη κοινωνική τάξη. Με ἀφορμὴ τὸ περιστάτικό, ὁ ρήτορας βρίσκει τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκφράσει τὶς ἀπόψεις τοῦ γιὰ τὴ σημασία ποῦ ἔχει ἡ ἰσονομία γιὰ τὴν καλὴ λειτουργία τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος.

Ἔστι δὲ δικαστῶν νοῦν ἔχόντων περὶ τῶν ἀλλοτρίων τὰ δίκαια ψηφίζομένους ἅμα καὶ τὰ σφέτερ' αὐτῶν εὖ τίθεσθαι. Καὶ μηδεὶς ὑμῶν, εἰς τοῦτ' ἀποβλέψας, ὄτι πένης εἰμὶ καὶ τοῦ πλήθους εἷς, ἀξιούτω τοῦ τιμήματος ἀφαιρεῖν. Οὐ γὰρ δίκαιον ἐλάττους ποιεῖσθαι τὰς τιμωρίας ὑπὲρ τῶν ἀδόξων ἢ τῶν διωνομασμένων, οὐδὲ χεῖρους ἡγεῖσθαι τοὺς πενομένους ἢ τοὺς πολλὰ κεκτημένους. Ὑμᾶς γὰρ ἂν αὐτοὺς ἀτιμάζοιτ', εἰ τοιαῦτα γινώσκοιτε περὶ τῶν πολιτῶν. Ἔτι δὲ καὶ πάντων ἂν εἴη δεινότατον, εἰ δημοκρατουμένης τῆς πόλεως μὴ τῶν αὐτῶν ἅπαντες τυγχάνοιμεν [...]. Οὐκ, ἂν γέ μοι πεισθῆθ', οὕτω διακεῖσεσθε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς οὐδὲ διδάξετε τοὺς νεωτέρους καταφρονεῖν τοῦ πλήθους τῶν πολιτῶν, οὐδὲ ἀλλοτρίους ἡγήσεσθ' εἶναι τοὺς τοιούτους τῶν ἀγώνων, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ δικάζων οὕτως ἕκαστος ὑμῶν οἴσει τὴν ψῆφον. Ἄπαντας γὰρ ὁμοίως ἀδικοῦσιν οἱ τολμῶντες τοῦτον τὸν νόμον παραβαίνειν τὸν ὑπὲρ τῶν σωμάτων τῶν ὑμετέρων κείμενον.

Μετάφραση

Ἔστι δὲ δικαστῶν ἔχοντων νοῦν ψηφίζομένους τὰ δίκαια
Και εἶναι (καθήκον) των δικαστῶν που ἔχουν μυαλό ὅταν αποφασίζουν τα δίκαια

περὶ τῶν ἀλλοτρίων εὖ τίθεσθαι ἅμα καὶ τὰ σφέτερ' αὐτῶν.
για τις ξένες (υποθέσεις) να τακτοποιοῦν συγχρόνως και ὅσα ἔχουν σχέση με τις δικές τους.

Καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἀξιούτω ἀφαιρεῖν τοῦ τιμήματος,
Και κανεὶς ἀπὸ σας να μη θεωρεῖ σωστὸ να αφαιρέσει (ένα μέρος) ἀπὸ το πρόστιμο,

ἀποβλέψας εἰς τοῦτ', ὅτι εἰμι πένης καὶ εἷς τοῦ πλήθους.
αφὸυ λάβει ὑπόψη του αὐτό, ὅτι εἶμαι φτωχὸς και ἕνας ἀπὸ τον ἀπλό λαό.

Οὐ γὰρ δίκαιον ποιεῖσθαι ἐλάττους τὰς τιμωρίας
Γιατί δεν εἶναι δίκαιο να κάνετε μικρότερες τις ποινές

ὑπὲρ τῶν ἀδόξων ἢ τῶν διωνομασμένων,
ὑπὲρ των ἀσήμων παρά ὑπὲρ των ονομαστῶν πολιτῶν,

οὐδὲ ἠγεῖσθαι χείρους τοὺς πενομένους ἢ τοὺς κεκτημένους πολλὰ.
οὔτε να θεωρεῖτε ὑποδεέστερους τους φτωχοὺς ἀπὸ ὅσους κατέχουν πολλὰ.

Ἀτιμάζοιτ' γὰρ ἂν ὑμᾶς αὐτοὺς,
Γιατί θα ντροπιάζατε τους εαυτοὺς σας,

εἰ γινώσκοιτε τοιαῦτα περὶ τῶν πολιτῶν.
αν αποφασίζατε τέτοια για τους πολίτες.

Ἔτι δὲ εἶη ἂν καὶ δεινότατον πάντων,
Κι ἀκόμη θα ἦταν και το πιο φοβερό ἀπὸ ὅλα,

εἰ μὴ τυγχάνοιμεν ἅπαντες τῶν αὐτῶν δημοκρατουμένης τῆς πόλεως [...].
εἴαν δεν ἀπολαμβάναμε ὅλοι τα ἴδια ενώ ἔχει δημοκρατία η πόλη.

Ἄν γέ πεισθῆθ' μοι,
Αν βέβαια πεισθεῖτε σε μένα,

οὐ διακείσεσθε οὕτω πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς
δε θα συμπεριφερθεῖτε με τέτοιο τρόπο στους εαυτοὺς σας

οὐδὲ διδάξετε τοὺς νεωτέρους καταφρονεῖν τοῦ πλήθους τῶν πολιτῶν,
οὔτε θα διδάξετε τους νεότερους να περιφρονοῦν το πλήθος των πολιτῶν,

οὐδὲ ἠγήσεσθ' εἶναι ἀλλοτρίους τοὺς τοιοῦτους τῶν ἀγώνων,
οὔτε θα θεωρεῖτε ὅτι εἶναι ἀσχετοὶ με σας οἱ τέτοιου εἶδους ἀπὸ τους δικαστικούς ἀγῶνες.

ἀλλ' ἕκαστος ὑμῶν οἴσει τὴν ψῆφον οὕτως ὡς δικάζων ὑπὲρ αὐτοῦ.
ἀλλὰ ο καθένας ἀπὸ σας θα φέρει τη ψήφο ἔτσι ὅπως αν δικάζε για τον εαυτό του.

Ἄπαντας γὰρ ὁμοίως ἀδικοῦσιν, οἱ τολμῶντες παραβαίνειν τοῦτον τὸν νόμον,
Γιατί ὅλους ὅμοια τους ἀδικοῦν, ὅσοι τολμοῦν να παραβαίνουν αὐτὸν τον νόμο,

τὸν κείμενον ὑπὲρ τῶν σωμάτων τῶν ὑμετέρων.
ο ὁποῖος ἰσχύει για τα σώματα τα δικά σας.

Ερμηνευτικά σχόλια

Ἔστιν δὲ δικαστῶν νοῦν ἔχόντων περὶ τῶν ἀλλοτρίων τὰ δίκαια ψηφίζομένους ἅμα καὶ τὰ σφέτερ' αὐτῶν εὖ τίθεσθαι: Ο ρήτορας εκφράζει την πεποίθηση ότι οι συνετοί δικαστές εκδικάζουν τις υποθέσεις που τους ανατίθενται γνωρίζοντας ότι οι αποφάσεις τους θα επηρεάσουν τη συμπεριφορά όλων των πολιτών. Συνεπώς, αποδίδοντας δικαιοσύνη φροντίζουν για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και διασφαλίζουν και για τους εαυτούς τους, σε περίπτωση που χρειαστεί να υπερασπιστούν κάποιο δικαίωμά τους, την τήρηση της νομιμότητας.

Οὐ γὰρ δίκαιον ἐλάττους ποιεῖσθαι τὰς τιμωρίας ὑπὲρ τῶν ἀδόξων ἢ τῶν διωνομασμένων, οὐδὲ χείρους ἡγεῖσθαι τοὺς πενομένους ἢ τοὺς πολλὰ κεκτημένους: Η δημοκρατία είναι το μόνο καθεστώς που διέπεται από τις αρχές της ισονομίας, δηλαδή της ισότητας των πολιτών έναντι των νόμων, της αξιοκρατίας, δηλαδή της αναγνώρισης της προσωπικής αξίας ως μοναδικού κριτηρίου για την πρόοδο του πολίτη στην ιδιωτική και τη δημόσια ζωή, και της δικαιοσύνης κατά τον καταλογισμό ευθυνών.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Πώς αντιλαμβάνεστε, με βάση το κείμενο, τον ρόλο των δικαστών στην εφαρμογή της ισονομίας;
2. Ποια επίδραση έχει στους νέους η ορθή απονομή δικαιοσύνης; Πιστεύετε ότι η απονομή της δικαιοσύνης έχει ανάλογη σημασία στις μέρες μας για το κοινωνικό σύνολο;
3. Αφού λάβετε υπόψη σχετικά κεφάλαια από τα μαθήματα της Ιστορίας και της Πολιτικής και Κοινωνικής Αγωγής, να συζητήσετε τη σημασία της ισονομίας για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας. Μπορείτε να αναζητήσετε και τα σχετικά άρθρα του ελληνικού Συντάγματος.

Γ' ΤΑΞΗ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΣΕ -όω, -ῶ

Ο χαρακτήρας **ο** συναιρείται με τις γνωστές φαινομενικές καταλήξεις ως εξής:

$$\begin{array}{ccc}
 \text{ο} + \left. \begin{array}{l} \text{ο} \\ \text{ε} \\ \text{ου} \end{array} \right\} \text{ου} & \text{ο} + \left. \begin{array}{l} \text{η} \\ \text{ω} \\ \text{ω} \end{array} \right\} \text{ω} & \text{ο} + \left. \begin{array}{l} \text{ει} \\ \text{οι} \end{array} \right\} \text{οι}
 \end{array}$$

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	δηλ όω ῶ	δηλ όω ῶ	δηλ όοι οῖμι / δηλοίην	
	δηλ όει οῖς	δηλ όη οῖς	δηλ όοι οῖς / δηλοίης	
	δηλ όει οῖ	δηλ όη οῖ	δηλ όοι οῖ / δηλοίη	
	δηλ όο οὔμεν	δηλ όω ῶμεν	δηλ όοι οῖμεν	
	δηλ όε οὔτε	δηλ όη ῶτε	δηλ όοι οῖτε	
	δηλ όου οὔσιν	δηλ όω ῶσιν	δηλ όοι οῖεν	
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	έδηλ οο ουν			
	έδηλ οε ους			
	έδηλ οε ου			
	έδηλ όο οὔμεν			
	έδηλ όε οὔτε			
	έδηλ οο ουν			

Απαρέμφατο: δηλ-οῦν

Μετοχή: δηλ-ῶν, δηλ-οῦσα, δηλ-οῦν

- ✓ Ο χαρακτήρας **-ο** στους άλλους χρόνους, εκτός από τον Ενεστώτα και τον Παρατατικό (και στα παράγωγα) εκτείνεται σε **-ω**. Κλίνονται σύμφωνα με τα βαρύτερα φωνηεντόληκτα.
 π.χ. δηλόω-ῶ, έδηλουν, δηλώσω, έδηλωσα, δεδήλωκα, έδεδηλώκειν
 δήλωση, δηλωτικός, αδήλωτος

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ		ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ		ΕΥΚΤΙΚΗ		ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ		
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	δηλ	όο	οὔμαι	δηλ	όω	ῶμαι	δηλ	οοί	οίμην
	δηλ	όει	οἶ	δηλ	όη	οἶ	δηλ	όοι	οἶο
	δηλ	όε	οὔται	δηλ	όη	ῶται	δηλ	όοι	οἶτο
	δηλ	οό	ούμεθα	δηλ	οώ	ῶμεθα	δηλ	οοί	οίμεθα
	δηλ	όε	οὔσθε	δηλ	όη	ῶσθε	δηλ	όοι	οἶσθε
	δηλ	όο	οὔνται	δηλ	όω	ῶνται	δηλ	όοι	οἶντο
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ἐδηλ	οό	οὔμην						
	ἐδηλ	όο	οὔ						
	ἐδηλ	όε	οὔτο						
	ἐδηλ	οό	οὔμεθα						
	ἐδηλ	όε	οὔσθε						
	ἐδηλ	όο	οὔντο						

Απαρέμφατο: δηλ-οὔσθαι

Μετοχή: δηλ-οὔμενος, δηλ-ουμένη, δηλ-οὔμενον

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Ονομ.	ὀ	δηλ- ῶν	ἦ	δηλ- οὔσα	τό	δηλ- οὔν
Γεν.	τοῦ	δηλ- οὔντος	τῆς	δηλ- ούσης	τοῦ	δηλ- οὔντος
Δοτ.	τῷ	δηλ- οὔντι	τῇ	δηλ- ούση	τῷ	δηλ- οὔντι
Αιτιατ	τόν	δηλ- οὔντα	τήν	δηλ- οὔσαν	τό	δηλ- οὔν
Κλητ.	ῷ	δηλ- ῶν	ῷ	δηλ- οὔσα	ῷ	δηλ- οὔν
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Ονομ.	οἶ	δηλ- οὔντες	αἶ	δηλ- οὔσαι	τά	δηλ- οὔντα
Γεν.	τῶν	δηλ- ούντων	τῶν	δηλ- οουσῶν	τῶν	δηλ- ούντων
Δοτ.	τοῖς	δηλ- οὔσι	ταῖς	δηλ- ούσαις	τοῖς	δηλ- οὔσι
Αιτιατ	τούς	δηλ- οὔντας	τάς	δηλ- ούσας	τά	δηλ- οὔντα
Κλητ.	ῷ	δηλ- οὔντες	ῷ	δηλ- οὔσαι	ῷ	δηλ- οὔντα

Ριγῶ-ριγῶ

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
ρίγῶ	ρίγῶ	ρίγῶην	
ρίγῶς	ρίγῶς	ρίγῶης	
ρίγῶ	ρίγῶ	ρίγῶη	
ρίγῶμεν	ρίγῶμεν	ρίγῶμεν	
ρίγῶτε	ρίγῶτε	ρίγῶτε	
ρίγῶσιν	ρίγῶσιν	ρίγῶεν	

Παρατατικός	Απαρέμφατο	Μετοχή
ἐρρίγων	ρίγῶν	ρίγων
ἐρρίγως		ρίγῶσα
ἐρρίγω		ρίγων
ἐρριγῶμεν		
ἐρριγῶτε		
ἐρρίγων		

